

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 – Wereld: De productieketen van sheaboter

1 maximumscore 1

de tropische en de semi-aride (en aride) zone

of

twee van de volgende vegetatietypen:

- droge savanne
- vochtige savanne
- tropisch regenwoud

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als beide landschapszones of beide vegetatietypen juist zijn.

2 maximumscore 2

- Uit de reden vanuit de demografische dimensie moet blijken dat de wereldbevolking groeit / dat er steeds meer mensen in de wereld zijn. 1
- Juiste redenen vanuit de economische dimensie zijn: 1
 - De welvaart stijgt.
 - De afzetmarkt wordt groter.

3 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat de grondstof van sheaboter wordt gewonnen in de periferie en dat de verwerking / consumptie (vooral) in het centrum of in de semi-periferie plaatsvindt. 1
- Juiste maatregelen zijn: 1
 - De export van onbewerkte kariténoten verbieden / bemoeilijken.
 - De verwerking van kariténoten (in Afrikaanse landen) stimuleren.

Opmerking

De eerste deelscore alleen toekennen als het antwoord ingaat op zowel de periferie als het centrum / semi-periferie.

4 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- Karitébomen staan ver uit elkaar / dragen pas na lange tijd noten, 1
- zodat schaalvergroting in de productie van kariténoten lastig is / moeilijk aan de toenemende vraag naar sheaboter voldaan kan worden. 1

Opmerking

Een omgekeerde redenering die ingaat op de makkelijk te realiseren schaalvergroting in de productie van palmolie dient goedgekeurd te worden.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 – Wereld: De blokkade van het Suezkanaal

5 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- de economie van Groot-Brittannië in die periode / in de koloniale periode sterk afhankelijk was van de industrie, 1
- zodat de aanvoer van grondstoffen vanuit de koloniën / de afzet van Britse industrieproducten in de koloniën (rondom de Indische Oceaan) van groot belang was. 1

6 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat door de aanleg van het Suezkanaal de scheepvaarroute tussen Azië en Europa korter is geworden (dan de scheepvaarroute om Afrika heen). 1
- Uit het antwoord moet blijken dat containers eenvoudiger / sneller overgeladen kunnen worden van het ene op het andere transportmiddel (dan losse goederen). 1

7 maximumscore 3

- Juiste doorgangen zijn: 2
 - Straat Malakka
 - Bab al Mandab / Golf van Aden / Rode Zee
 - Straat van Gibraltar
 - Het Kanaal

Opmerking

Per juiste doorgang 1 scorepunt toekennen.

- Panamakanaal 1

8 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- Door de blokkade van het Suezkanaal is gebleken dat internationale handelsroutes kwetsbaar zijn / dat de levering van producten in Europa in gevaar kan komen, 1
- zodat westerse bedrijven hun (eerder geoutsourcete) productie weer in Europa gaan vestigen / besluiten hun productie niet te outsourcen. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 – Aarde: De fysische geografie van Midden-Amerika

9 maximumscore 2

Havana	c
Kralendijk	d
Managua	a
Mexico-Stad	b

indien vier juiste antwoorden	2
indien drie of twee juiste antwoorden	1
indien minder dan twee juiste antwoorden	0

10 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- de (vochtige) noordoostpassaat / wind uit het noordoosten in het noorden van de Dominicaanse Republiek wordt opgestuwd tegen de bergen, (oorzaak) 1
- waardoor in het noorden van de Dominicaanse Republiek meer neerslag valt dan in het zuiden / het zuiden van de Dominicaanse Republiek in de regenschaduw ligt. (gevolg) 1

11 maximumscore 3

Uit de beschrijving moet blijken dat

- ten (noord)oosten van Saba de (Noord- en/of Zuid-)Amerikaanse plaat onder de Caribische plaat duikt, 1
- waarbij door het smelten van de onderduikende plaat magmastromen omhoog komen, 1
- en (strato)vulkanen / vulkanische eilanden ontstaan. 1

12 maximumscore 2

- dwarsdoorsnede b 1
- dwarsdoorsnede c 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 – Aarde: De vorming van een atol

13 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat de Genootschapseilanden door een hotspot / hotspotvulkanisme ontstaan zijn. 1
- Mehetia 1

14 maximumscore 3

	naam van gesteente	hoofdgroep van gesteente
a	basalt	stollingsgesteente
b	<i>(koraal of kalksteen)</i>	sedimentgesteente

per juist antwoord 1

15 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- de temperatuur op de Genootschapseilanden hoog is **en** dat op de Genootschapseilanden veel neerslag valt, (oorzaak) 1
- waardoor gesteenten vooral door chemische verwerking worden afgebroken. (gevolg) 1

Opmerking

De eerste deelscore alleen toekennen als beide klimaatkenmerken juist zijn.

16 maximumscore 2

Juiste oorzaken zijn:

- Het zeewater voor de westkust van Afrika en voor de westkust van Zuid-Amerika is te koud. / Voor de westkust van Afrika en voor de westkust van Zuid-Amerika liggen koude zeestromen.
- De zee voor de westkust van Afrika en voor de westkust van Zuid-Amerika is te diep.

per juiste oorzaak 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5 – Brazilië: De Pantanal

17 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- het deel van Brazilië waar de Pantanal is ontstaan een door bergen omgeven (of relatief laaggelegen) vlak gebied is, (oorzaak) 1
- waardoor het water (in dat vlakke gebied / de Pantanal) blijft staan / niet makkelijk doorstroomt. (gevolg) 1

Opmerking

De eerste deelscore alleen toekennen als beide elementen (door bergen omgeven én vlak) worden genoemd.

18 maximumscore 2

- c / juni - augustus 1
- Uit het antwoord moet blijken dat de Pantanal in die periode onder invloed staat van een hogedrukgebied / het lagedrukgebied (de ITCZ) naar het noorden verschoven is. 1

19 maximumscore 1

land grabbing / landroof

20 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- De oorspronkelijke (natuurlijke) vegetatie wordt vervangen door één bepaald gewas / een monocultuur, (oorzaak) 1
- waardoor het leefgebied van allerlei soorten planten en dieren kleiner wordt / de biodiversiteit afneemt. (gevolg) 1

21 maximumscore 2

Een juiste uitleg voor een toenemende kans op overstromingen is:

- De plantages rondom de Pantanal houden (in de natte periode) minder goed water vast (dan de oorspronkelijke begroeiing), (oorzaak) 1
- waardoor water sneller / in één keer afstroomt naar de Pantanal (en de kans op overstromingen in de Pantanal toeneemt). (gevolg) 1

of

Een juiste uitleg voor een toenemende kans op bosbranden is:

- Op de plantages rondom de Pantanal wordt (voor irrigatiedoeleinden) water vastgehouden / veel water gebruikt, (oorzaak) 1
- waardoor minder water afstroomt naar de Pantanal / de Pantanal droger wordt (en de kans op bosbranden in de Pantanal toeneemt). (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 – Brazilië: Bevolkingsgroei en verstedelijking in Brazilië

22 maximumscore 2

- uitspraak 1: juist
uitspraak 2: juist
uitspraak 3: onjuist

indien drie juiste antwoorden	2
indien twee juiste antwoorden	1
indien minder dan twee juiste antwoorden	0

23 maximumscore 3

De juiste oorzaken zijn:

- In de deelstaat Roraima wonen weinig mensen (zodat zelfs een kleine absolute groei al tot een grote relatieve groei leidt). 1
- De deelstaat Roraima heeft een relatief hoog geboortecijfer. / In de deelstaat Roraima worden relatief veel kinderen geboren. 1
- De deelstaat Roraima heeft een positief migratiesaldo. / De deelstaat Roraima kent een grote toestroom van migranten / vluchtelingen (uit Venezuela). 1

24 maximumscore 3

Uit de redenering moet blijken dat migranten die naar de steden trekken

- jong / mensen in de reproductieve leeftijd zijn, 1
- minder welvarend zijn, 1
- zodat in de stad voorzieningen nodig zijn zoals goedkope woningen en/of scholen. 1

25 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat de meeste kuststeden tegenwoordig een lagere bevolkingsgroei hebben dan de deelstaten waarin die steden liggen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 7 – Leefomgeving: Komt de Lelylijn naar Emmeloord?

- 26 maximumscore 1**
 Uit het antwoord moet blijken dat de ouderdomsklassen in de legenda standaard voor 1900 beginnen, terwijl Emmeloord pas na 1942 ontstaan is.
- 27 maximumscore 2**
 Een juiste redenering is:
- De Noordoostpolder had (na de inpoldering) vooral een agrarische (akkerbouw) functie, 1
 - zodat in de Noordoostpolder niet veel mensen kwamen wonen (die gebruik moesten maken van het openbaar vervoer). 1
- 28 maximumscore 2**
- a 1
 b 3
 c 4
 d 2
- indien vier juiste antwoorden 2
 indien drie of twee juiste antwoorden 1
 indien minder dan twee juiste antwoorden 0
- 29 maximumscore 4**
 Juiste antwoorden zijn:
- a: ontgroening / vergrijzing 1
 - b: (economische) ongelijkheid tussen Noord-Nederland en West-Nederland / de Randstad 1
 - c: De Lelylijn kan bijdragen aan economische ontwikkeling in Noord-Nederland / zorgt voor een betere verbinding tussen de Randstad en Noord-Nederland. 1
 - d: Als de Lelylijn wordt doorgetrokken naar Bremen / Hamburg / Duitsland kunnen treinen het vliegverkeer (en dus de uitstoot van broeikasgassen) terugdringen. 1

Opgave 8 – Leefomgeving: Waterveiligheid in Nederland

30 maximumscore 3

Uit de beschrijving moet blijken dat

- de waterstand van de zee bij springtij hoger is dan bij een normale vloed 1
- en dat bij een (zware) noordwesterstorm zeewater voor de kust van Nederland opgestuwd wordt, 1
- waardoor rivieren hun water niet goed kwijt kunnen op zee (en dat is juist bij een piekafvoer noodzakelijk). 1

31 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat de dijk bij Nieuwerkerk aan den IJssel een groot laaggelegen (dijkkring)gebied beschermdde (waarin ook toen al veel mensen woonden).

32 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat in 1995 sprake was van (bijna-) overstromingen in het rivierengebied / de dijken in het rivierengebied op doorbreken stonden / een grootschalige evacuatie in het rivierengebied noodzakelijk was. 1
- Uit het antwoord moet blijken dat mensen zich bewuster werden van de overstromingsrisico's in het rivierengebied (en niet alleen in het kustgebied) / na 1995 het overheidsprogramma Ruimte voor de Rivier gestart werd. 1

33 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- als in de bovenloop van een rivier een overstroming plaatsvindt water aan de rivier wordt onttrokken, (oorzaak) 1
- waardoor in de benedenloop de piekafvoer / het debiet lager wordt (en de kans op een overstroming in de benedenloop dus lager wordt). (gevolg) 1

Bronvermeldingen

- bron 1 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2023
africa924 / Shutterstock.com, MikhailPopov / Shutterstock.com,
3djewelry / Shutterstock.com, New Africa / Shutterstock.com,
Juanamari Gonzalez / Shutterstock.com, Alvarfuentes / Shutterstock.com,
Ikechi Ugwoje / Shutterstock.com, Marianoblanco / Shutterstock.com
- bron 2 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.globalshea.com, 2023
- bron 3 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van Google Earth
www.bgr.com, 2023
- bron 4 Alcarta 2e editie kaartblad 256
- bron 5 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.en.climate-data.org, 2022
- bron 6 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2023
- bron 7 Grote Bosatlas 56e editie kaartblad 198A
- bron 8 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.pubs.usgs, 2023
- bron 9 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2023
Bora Bora: bora-bora-vue-avion.jpg (1000×665) (tahitiheritage.pf)
Tupai: Most beautiful heart shaped islands in the world - Coco Travels (cocobutterblog.co.uk)
Tahiti: d7e758462490b81eed7356d9d08dd66ccfcd1cf2.jpeg (659×426)
(d37wt07f7gwihi.cloudfront.net)
Mehetia: <https://www.tahitiheritage.pf/ile-meetia-mehetia/>
- bron 10 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.britannica.com, 2023
- bron 11 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.researchgate.net, 2023
- bron 12 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.greenpeace.org.uk
en Grote Bosatlas 56e, 2021
- bron 13 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.passeidireto.com, 2023
- bron 14 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.citypopulation.de, 2023
- bron 15 Grote Bosatlas 56e, 2021
- bron 16 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.kaart.edugis.nl, 2023
- bron 17 Google Earth, 2023
- bron 18 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.waldnet.nl, 2023
- bron 19 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.nl.wikisage.org, 2023
- bron 20 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, met data van www.nietbangvoorwater.info, 2023